

KAKO DALJE SA HEPATITISOM C?

Ovaj vodič je namijenjen korisnicima droga koji su saznali da su nosioci virusa hepatitisa C i odlučili da se liječe. Namijenjen je i njihovim porodicama i bliskim osobama, kojima se preporučuje da uz ovaj vodič pročitaju i informativni liflet o prevenciji prenosa virusa sa inficirane osobe na okolinu. Informativni liflet se može dobiti u dnevnom centru NVO Juventas u Podgorici ili tokom terenskog rada u ostalim gradovima Crne Gore.

1. IMAM HEPATITIS C!

Korisnici droga su često svjesni činjenice da postoji velika mogućnost da u sebi nose virus hepatitisa C. Ipak, većina se ne testira, pa se sa sigurnošću ne može znati da li su nosioci virusa hepatitisa C ili ne. Razlozi za netestiranje su brojni, a često navode strah od saznavanja rezultata testa. Najčešći razlozi za testiranje su saznanje da je neko koga poznaju ustanovio da ima hepatitis C, ili izričit zahtjev za dostavljanje rezultata testa neke od ustanova za liječenje bolesti zavisnosti.

ALEN: „Pretpostavlja' sam da ga imam. U jednom trenutku su ga svi oko mene imali. Mora' sam na liječenje i mora' sam se testirat'. Kad sam pošao za rezultate, bio sam sa drugovima u auto. Od njih sam ga i dobio. Sjedio sam pozadi i plaka'. Toliko mi je teško bilo, ništa nijesam zna'. Što i kako poslije? Ođaljo sam se od familije. Bilo me je strah za porodicu, i sadašnju i buduću.”

DRAŽEN: „Godinama sam znao da ga imam. Neđe duboko u sebi sam znao. Nije me bilo briga. Trebao mi je samo dop. Boljelo me je uvo imam li ga ili ne i hoću li ga dat' nekom drugom. Onda sam mora' na brod. Ostalo se bez para. U Split su me testirali. Dali mi rezultat i rekli da se vrnem u Crnu Goru, liječim se, pa onda dođem na ukrcavanje. Od tad do trenutka kad sam počeo sa tretmanom je prošlo 2 godine. Toliko mi nije bilo stalo.”

SAŠA: „Neđe sredinom 2009, dijagnostifikovan mi je HCV. Ono što je prethodilo činu testiranja bilo je potreba da budem blizu ambulante, jer sam postao hipohondar kroz tada već 14 godina drogiranja. Samu spoznaju da imam virus stekao sam posmatrajući sve veći broj pozitivnih rezultata testova mojih drugova. Međutim, ni to nisam bio u stanju, nego sam poslao majku da ona podigne rezultate. U toku samog testiranja sam imao tremu, ali pošto sam anksiozna ličnost, nisam to pripisivao samom činu, nego mojoj prirodi. Po uzimanju rezultata, majka je došla kući, uz neizbježan poziv da slučajno ne idem niđe tog dana. Kad sam ušao u kuću, saopšten mi je od strane cijele porodice rezultat nalaza, uz takvu uvertiru kao da mi saopštavaju da ću da umrem u roku od 6 mjeseci. Ne znam što mi je bilo teže, to što sam pozitivan ili to teatralno informisanje. Ono što sam ja pomislio - da nisam možda pozitivan na HIV? Ali, srećom, nije bilo to. Naravno, novonastalu situaciju koristim za sažaljenje, manipulaciju i da u svrhu liječenja 'izmuzem' pare za novi šut.”

KORISNIK DROGA je opšti termin za osobe koje su: situacioni korisnici (osobe koje uzimaju droge samo u određenim situacijama), probatori (osobe koje probaju droge jednom ili par puta i ne pokazuju dalje interesovanje za istim), eksperimentatori (osobe koje korišćenjem droga traže novi način života), medicinski korisnici droga (osobe koje usljed zdravstvenog stanja koriste droge) i zavisnici (osobe koje duži vremenski period koriste jednu ili više droga i zavisni su od upotrebe istih);

PREVENCIJA PRENOSA - sprječavanje prenosa virusa sa jedne osobe na drugu;

HCV - hepatitis C virus;

C, HEP C, CECA - ulični naziv za virus hepatitisa C ili samu infekciju ovim virusom;

ŠUT (engl. shoot) - heroinska doza koja se u organizam unosi injektiranjem;

HIV - virus humane imunodeficijencije koji u posljednjoj fazi izaziva AIDS. Jednostavnije, virus koji napada i slabi naš imuni sistem, pa organizam nije u mogućnosti da se odbrani od infekcija, čak ni od običnih, poput prehlade.

2. KLIK! IDEM NA LIJEČENJE

Nekada prođu godine od trenutka kada zavisnik sazna da u sebi nosi virus hepatitisa C, do trenutka kada odluči da želi da se liječi. Nekada čekanje postane kobno, pa bude kasno za ikakav tretman. Po riječima zavisnika, najveći problem je da neko ostane čist 6-9 mjeseci do početka terapije, a od trenutka kada odluči da će početi sa liječenjem. U Crnoj Gori osoba mora biti apstinent (droga, alkohol, tablete) minimum 9 mjeseci prije početka terapije. Ipak, već poslije 6 mjeseci apstinencije, treba početi sa prikupljanjem potrebne medicinske dokumentacije kako bi sve na vrijeme bilo spremno.

SAŠA: „Par dana nakon saznanja odlazim za uput kod infektologa i u svojoj glavi stvaram sliku da sam sad profi džanki i da se sada stvari odvijaju 'po difoltu'. Znači - idem u korak sa svojom autodestrukcijom. Neću da krijem da sam se plašio, jer informacije o samoj bolesti nisam imao. U ambulanti Infektivne klinike sačekala me dr Terzić i na fin i staložen način mi je objasnila da je bolest izlječiva, i da se ne plašim, da je već jedan broj ljudi prošao kroz tretman. Kao narkoman manipulant, u ove instrukcije brzo sam ubacio i servirao mojim priču da sad kad imam HCV ne smijem bit' nervozan i da mi obezbijede tablete ksalol u još većoj mjeri nego do tad. Ne istražavam ni u čemu u životu, pa ni u namjeri da liječim infekciju hepatitisom. Protekle su još dvije godine drogiranja i godina dana na metadonskom održavanju da bih donio odluku da odem na liječenje i rehabilitaciju. Nakon 6 mjeseci provedenih u rehabilitacionom centru, stekao sam uslove da izlazim vikendima, a radnim danima da vadim nalaze i sve drugo što je potrebno za ulazak u proces liječenja HCV.”

ALEN: „Porodica je počela da me sažalijeva - narkoman, i sad ima i hepatitis C, i oni samo čekaju da umrem. Raspituju se i traže način i ljude kako bi se to liječilo, a ja ipak neću da se liječim, hoću samo da me puste da se drogiram. Lažem sam sebe da ih ima dosta koji ga imaju i koji su živi s njim. Nijesam te sreće da umrem. Onda sam počeo zbog njega da tražim novac porodici za drogu. Kao, umrijeću ako mi ne ga daju. Ucenjivao sam ih i na taj način. Majka nije više znala što da radi sa mnom i rekla mi je da se i ona slučajno ubola na moju iglu dok mi je čistila sobu! Tu sam doživio slom živaca i iskidao sam vene na ruci. Svijesti sam došao u bolnici, vezan na odjeljenju psihijatrije u Kotoru - čuvena 'sedmica'... I opet, nakon tog iskustva i dalje sam bio u haosu i drogirao se. Dan kad sam prestao da uzimam drogu, kad sam vidio i upoznao neke zavisnike koji su čisti i koji su se liječili od hepatitisa C, je dan kad sam dobio volju da i ja krenem. Opet me je bilo strah, jer vidim ljude koji su smršali na terapiji ili se ne pitaju sa glavom... Tada sam odlučio da neću više lagati o svom statusu, ni sebe ni druge, jer nijesam bio sam, imam oko sebe prijatelje koji ga liječe.”

DRAŽEN: „Poslije saznanja da sam pozitivan, još uvijek sam se, Poslije saznanja da sam pozitivan, još uvijek sam se rizično ponašao oko godinu i po- dvije. Nijesam bio svjestan, nit' ozbiljno shvatao bolest koju nosim u sebi. Nijesam mogao da razlučim simptome HCV od posljedica uzimanja droga. U tom periodu sam par puta išao i na Infektivnu kliniku KBC-a u Podgorici i radio nalaze krvne slike, ali uvijek pod uticajem droga. Motiv je bio zadovoljit' moju porodicu

APSTINENCIJA - potpuni prestanak uzimanja droge, alkohola i tableta;

APSTINENT - osoba koja je prestala sa unošenjem droge, alkohola i tableta u svoj organizam;

METADONSKO ODRŽAVANJE

- održavanje heroinskih (opoidnih) zavisnika medikamentima u cilju postizanja apstinencije;

HBV - virus hepatitisa B;

TRANSAMINAZE (ALT i AST) - enzimi jetre čije povišene vrijednosti mogu biti pokazatelji za rano otkrivanje infekcije HCV;

KBC - danas KCCG, Klinički centar Crne Gore.

i ublažit' pritisak koji su vršili na mene u vezi liječenja, sve u cilju pravljenja prostora za dalje manipulacije. Drogu sam prestao da uzimam 2006. u zatvoru. Tek tad sam počeo da budem svjestan tupih bolova u jetri, glavobolja (pritiska u glavi) i konstantnog osjećaja zamora i tuposti. Pojavila se stvarna želja za liječenjem hepatitisa C, ali i strah. Strah od nepoznatog, jer nijesam ama baš ništa znao o bolesti, terapiji, načinu liječenja. Nijesam želio više da se drogiram, a i bilo me je strah da ako bih počeo opet, da ću umrijeti od kombinacije predoziranosti i hepatitisa C. Desetak dana pošto sam izašao iz zatvora, otišao sam u vojnu bolnicu Meljine i opet uradio test na HIV, HCV, HBV i sa pozitivnim rezultatom na hepatitis C otišao kod privatnog doktora (da se ne bi saznalo ili prošlo za moj status). Uradio sam i nalaz krvne slike - transaminaze su mi bile jako, jako uvećane. Reakcija doktora je bila takva da mi je skoro razbio ionako krhku volju za liječenjem. Osuo je 'paljbu' na mene, kao, znam li ja što radim sebi i mojima, da mi je jetra toliko loša i oštećena da ću živjet' još godinu-dvije, da me treba poslat' u Beograd na liječenje itd, itd. Taj pristup me je obeshrabrio da sam se naredna 3 dana izolovao, povukao u sebe i u svoju sobu sa samo jednom mislju - da se izdrogiram i zaboravim na sve. Na sreću, nijesam to uradio, nego sam sa svim papirima i nalazima koje sam imao otišao opet u KBC na Infektivnu kliniku. To me je i „prelomilo“- prijem, ljudski razgovor i zadovoljstvo dr Terzić što me vidi drugačijeg- čistog. Sve to mi je dalo impuls i volju da nastavim, taj ljudski pristup je bio presudan i krenuli smo dalje.“

3. ŠTO MI SVE TREBA DA PODEM KOD INFEKTOLOGA?

ELISA TEST - analiza krvi kojom se traže antitijela koje je nečiji organizam stvorio kao odgovor na infekciju virusom hepatitisa C.

Osoba koja je dobila pozitivan rezultat na prisustvo virusa hepatitis C u krvi, **mor**a imati ovjerenu zdravstvenu knjižicu da bi započela pripremu za terapiju! Pored pozitivnog rezultata testa, od izabranog ljekara mora se uzeti i uput za infektologa. Takođe, ukoliko je pozitivni rezultat testa stariji od pola godine, treba ponoviti test. U tom slučaju, od izabranog ljekara se, pored uputa za infektologa, uzima i uput za testiranje na prisustvo HCV u krvi. Uput treba da glasi na Institut za javno zdravlje, a analiza koja se radi je ELISA test. Prvi odlazak kod infektologa treba uskladiti sa šestim mjesecom apstinencije. Naravno, svim zavisnicima je dozvoljeno da posjete infektologa u bilo kojoj fazi drogiranja, ali se ozbiljnim početkom dijagnostike, potom i terapije, smatra vrijeme kada je prošlo 6 mjeseci od posljednjeg unošenja bilo koje droge, alkohola ili tableta u organizam. Osobe koje žele da liječe svoju infekciju treba da budu iskrene prema sebi samima i odrede taj period, a sve u cilju što uspešnijeg liječenja.

4. PRIPREMA, POZOR, SAD!

Kada se od izabranog ljekara uzme uput za infektologa, zajedno sa pozitivnim rezultatom testa ide se na zakazani pregled kod infektologa. Infektolog će te uputiti na izradu daljih analiza potrebnih za utvrđivanje opšteg stanja pacijenta. Na prvom mjestu će se raditi opšta analiza krvne slike, potvrdni test - Western Blot analiza, a potom PCR za virus hepatitisa C. Slijedi utvrđivanje genotipa virusa, ultrazvuk abdomena i biopsija jetre. Uporedo sa ovim analizama infektolog će tražiti izvještaje ljekara specijalista - psihijatra, oftalmologa i interniste, ali i dodatne dijagnostičke analize - hormona štitne žlijezde, tumor markera.

Zašto se radi ovoliko mnogo analiza i pregleda? Odgovor je jednostavan! Terapija za tretiranje infekcije virusa hepatitisa C se teško podnosi i izaziva i fizičke i psihičke promjene kod pacijenta. Potrebno je stabilno opšte fizičko i psihičko stanje organizma da bi konzilijum ljekara dopustio nekome da počne sa liječenjem. Začudojuće, zavisnici mahom postižu zadovoljavajuće stanje, a usljed održavanja apstinencije.

DRAŽEN: „Motiv da, od analize do analize, ostanem čist bio je strah od rezultata i stanja jetre koje sam gledao na tim nalazima. Svakodnevno su se smjenjivali strah i želja da se borim, taj proces je trajao par mjeseci na relaciji Tivat - Podgorica, a to vrijeme sam koristio da se informišem o svemu vezanom za hepatitis C. Izmijenio sam režim i način ishrane, počeo da koristim tablete na biljnoj bazi za regeneraciju jetre, vitamine, i pijem surutku, opet sve u dogovoru sa infektolozima. Dan kad sam pozvan na prijem u KBC da mi se uradi biopsija jetre i da primim prvu injekciju interferona, dan koji sam želio i čekao, ujedno je bio dan koji mi je donio najveći psihološki lom. Mozak mi je slao informacije kao na traci - nećeš smjet' uzet drogu godinu dana, bićeš na terapiji godinu dana, ne možeš ti to. Godinu dana je ogroman vremenski period za zavisnika koji je naučio da živi od danas do sutra... Imao sam veliku želju da nabavim drogu dok sam ležao na Infektivnoj klinici, da odložim sve na neodređeno vrijeme, mislio sam da ludim od svih tih unutrašnjih sukoba i misli u meni. U tom trenutku već godinu dana nijesam uzimao droge i počeo sam da mislim da ja nijesam i da nikad neću biti normalno ljudsko biće. U tom magnovenju misli i ludila uhvatio sam se za jednu misao koja mi je prošla kroz glavu - da moj tata nije uspio da se izbori sa svojom bolešću i da je umro, a da ja zbog njega i sebe hoću da uspijem. Inat i želja da se borim nadjačali su potrebu i naviku da uzimam heroin.“

WESTERN BLOT TEST - analiza krvi kojom se traži virus u krvi. Služi kao test koji potvrđuje rezultate ELISA testa;

PCR TEST - analiza krvi kojom se utvrđuje količina virusa u njoj, a potom i odgovor organizma na terapiju. Kvantitativni nalazi pokazuju broj kopija virusa u krvi. Jednostavnije, ova analiza broji kopije virusa u krvi i ako je taj broj manji 50, rezultat će biti negativan;

GENOTIP - virus hepatitisa C ima 6 genotipa, od kojih svi imaju podtipove. U Crnoj Gori, kao i u Evropi, najzastupljeniji je genotip 1, dok se srijeću i 2 i 3;

ULTRAZVUK ABDOMENA - ultrazvuk koji pokazuje promjene u veličini i obliku jetre, te vidnih promjena (lezija) u njoj;

BIOPSIJA JETRE - punkcija, odnosno uzimanje isječka jetre u cilju saznanja o stepenu oštećenosti organa (fibroza, ciroza);

ŠITNA ŽLIJEZDA - narodski naziv za štitastu žlijezdu.

ALEN: „Ipak, pun srama i predrasuda otišao sam na Infektivnu kliniku kod dr Terzić i zamolio za pregled. Ta žena je imala ljudski pristup i prva je osoba koja mi je na normalan način objasnila dosta toga u vezi liječenja, dala mi volju i nadu. Nije bila kao većina ljudi koji su mi govorili ili da ću živjet još par godina ili da mi se i porodica mora testirati. Moja porodica je zbog straha i srama htjela krijući da vadam nalaze, ali sam ja to odbio i sa voljom sam otišao kod svog izabranog doktora, uradio test i potvrdio da nosim virus od 2006. godine. Od

riječi podrške i ohrabrenja dr Terzić i vremena koje sam ostao čist, dobijao sam volju i za liječenje hepatitisa C. Sve potrebne nalaze sam gledao što prije da vadam, nekako sam počinjao da poštujem i život i zdravlje. Ipak, bilo je nekih momenata i situacija koje su mi jako teško padale, kao nalaz imunologije, kad sam vidio da mi je broj kopija virusa 1.600.000, onda moji problemi sa venama koje su bile jako slabe, sestre koje su pokušavale da mi izvade krv su me omalovažavale zbog toga i, sa podsmijehom, međusobno glasno komentarisale. Njima je bilo smiješno. Mene je to jako povrjeđivalo i nerviralo i razmišljao sam da batalim sve, pa kad mi se povrate vene, da nastavim proces. Uz to se ustanovilo da imam genotip a1 što znači da ću godinu dana pit' tablete i primat' injekcije, nit' mogu de ić, nit' napuštati državu, da ću smršati' puno i ljudi će opet misliti da se drogiram. Ipak, svjestan sam da je 2011. godina i da virus nosim od 2006, a sada sam čist od droga 6-7 mjeseci i moram nastaviti s vađenjem nalaza i početi s terapijom.“

SAŠA: „Pošto su moji imali prijatelje u domovima zdravlja, za neka dva mjeseca mi je bila gotova sva dokumentacija. Došao je dan za rađanje biopsije jetre. Već su me neki ljudi, koji su prošli to, pripremili i rekli mi što me čeka. Primljen sam u sobu na Infektivnoj, umjesto zida providno staklo, jedna doktorka me je umirivala pričom da sam ja pravi momak, a ja jesam bogomi. Nekih desetak godina ranije, na VMA u Beogradu, punktirali su mi plućnu maramicu, pa sam naslućivao da će možda bit' bolno. I bilo je. Dobio sam temperaturu i osjećao se jako loše i malaksao. Zaspao sam na nekih par sati. Kad sam se probudio sve je bilo u redu i otpušten sam nazad u rehabilitacioni centar.“

5. TERAPIJA: KO, KAD, KAKO?

Nakon završene dijagnostike, odnosno odrađenih svih analiza, potvrdnih testova i specijalističkih pregleda, pacijent odlazi pred konzilijum ljekara koji će odlučiti da li je neko spreman za terapiju. U zavisnosti od genotipa virusa i opšteg fizičkog i psihičkog stanja donosi se odluka da li će neko primati terapiju ili će sačekati da se stanje promijeni. Terapija se može odložiti usljed potrebe da se opšte stanje pacijenta popravi. Tada se pacijenti moraju strogo pridržavati savjeta ljekara, a neka od smetnji za započinjanje terapije može biti i tjelesna težina. Pored toga, može se desiti da klinička slika pacijenta pokazuje da njegovo oboljenje, iako postoji, još uvijek nije toliko napredovalo da bi se liječilo. Zbog kvaliteta života pacijenta, a usljed činjenice da se terapija teško podnosi, ljekari uvijek savjetuju da broj kopija virusa hepatitis C treba biti viši od 100 000 u 1ml krvi, da bi se počelo sa terapijom.

ALEN: „Uradio sam ultrazvuk jetre i bila je stabilna i bez otekline... E, sad moram ostat' ležat' na Infektivnoj klinici da bi mi se uradila BIOPSIJA JETRE. Mjere mi temperaturu svaki čas, ja smatram da je to nepotrebno, ali upravo zbog temperature mi nijesu smjeli radit' biopsiju, nego su me otpustili, pa rekli da ponovo dođem. Razočarao sam se i mislio kako mi Bog ne dā da se liječim. Vjerovatno bih se izdrogirao da nijesam boravio u rehabilitacionom centru. Nakon 15 dana opet sam otišao u Infektivnu kliniku i ostao. Dva dana je sve bilo OK, a onda nalaz jetre i abdomena nije bio dobar. Ovo je opet pokrenulo hiljadu strahova i sumnji, al' me dr Terzić smiruje... Vidim da je ona stručnjak i da ipak zna bolje nego ja. Svi drugi nalazi su bili u redu i bez biopsije sam čekao na početak terapije.“

SAŠA: „Prvu injekciju sam primio nekih dvadesetak dana poslije urađene biopsije i bio sam pod velikim stresom zbog umišljanja loših stvari vezanih za štetne efekte terapije. Zavisnik sam, i po prirodi stvari sklon da pravim razne projekcije. Imao sam lažnu fasadu muškosti i primio injekciju sa osmijehom. Davalo mi je snagu što se oporavljam i to što sam u "Programu 12 koraka", ali sam već isti dan osjetio agoniju zbog privikavanja tijela na terapiju. Oko ponoći sam dobio jaku temperaturu i u bunilu se borio sa najjačom glavoboljom u svom životu. Nekako sam uspio da zaspim, pa se ujutru budim uz neki čudan ukus u ustima i miris u plućima koji će me pratiti tokom cijele terapije. Svakim danom imao sam sve manje snage i zbog konstantne glavobolje i temperature, slat sam na više analiza. U isto vrijeme sam rapidno gubio na težini. Poražavajuće je djelovalo na mene što sam poslije faze čistoće u rehabilitacionom centru opet osjećao bolest i nemoć.“

DRAŽEN: „Prvu injekciju interferona sam primio sljedeće jutro i osjećaj je bio fenomenalan. Pamtim i odbijanje tablete za smirenje nakon urađene biopsije jetre, prva suza radosnica nakon toliko godina. Naredna 3 mjeseca su protekla u promjenama kada je lijek počeo da djeluje na virus, pad imuniteta, mršanje, malaksalost, rastrojenost,

ubrzan i konfuzan tok misli ili otupjelost, bol u jetri prilikom svakog fizičkog naprezanja, nesanica... Osjećaj da je neka hemija prisutna u meni bio mi je odvratn i prijatan istovremeno. Gubio sam apetit, gubio sam potrebu za hranom, a uzimao mnogo više tečnosti."

6. 24 ILI 48 SEDMICA?

U zavisnosti od genotipa virusa, ali i od odgovora organizma na terapiju, tretman će trajati 24 ili 48 sedmica. Današnja terapija se sastoji od pegilovanog interferona (Pegasys) i ribavirina (Copegus). Kod nas je ustaljeno mišljenje da su samo injekcije interferona lijek, a tablete ribavirina se mahom odbacuju i ne piju. Ova zablude može ugroziti proces liječenja, jer su tablete ribavirina zadužene za sprječavanje stvaranja novih kopija virusa, pa direktno utiču na uspješnost liječenja. Infekcija genotipom 1 virusa liječi se 48 sedmica, dok se za genotipove virusa 2 i 3 terapija prima 24 sedmice. U toku samog liječenja, a poslije 12 sedmica od početka terapije, ponavlja se PCR test da bi se ustanovilo kako pacijent reaguje na terapiju. Test može biti pozitivan i negativan. U većini slučajeva test je već tada negativan, a liječenje se obavezno nastavlja. Ovaj trenutak je veliki izazov za psihi zavisnika, koji po saznanju da je PCR test negativan, smatraju da im dalje liječenje nije potrebno. U slučaju prekida terapije imaju veliku šansu da im se stanje naglo pogorša, a naredni PCR pokaže pozitivan rezultat. Stoga, ne treba samostalno donositi ovakve odluke, već poslušati savjet ljekara. U slučaju da prvi PCR test bude pozitivan, terapija će se prekinuti i prilagoditi oboljenju. Kao što smo već nekoliko puta naveli, terapija infekcije virusom hepatitisa C teško se podnosi i fizički i psihički. U toku same terapije, ali ni 6 mjeseci poslije prestanka terapije pacijenti ženskog pola NE SMIJU ostati u drugom stanju, niti partnerka pacijenta muškog pola smije ostati u drugom stanju. Pored toga, terapija ima niz mogućih pratećih pojava - visoka temperatura, glavobolja, bolovi u zglobovima i mišićima, a može je pratiti i otežana koncentracija, gubitak težine i/ili kose, poremećaj u broju krvnih ćelija, depresija. U izuzetno malom broju slučajeva mogu se javiti i ozbiljne komplikacije poput: poremećaja rada štitne žlijezde, produbljivanje depresije sa suicidalnim nagonima, epileptičkog napada, prestanka rada srca i/ili bubrega, oštećenja sluha, paralize, moždanog udara, fibroze jetre, ciroze jetre, tumora, ali i smrtnog ishoda. Naravno, ukoliko je pacijent pod stalnim nadzorom ljekara, šanse za komplikacijama su svedene na minimum, a doze lijeka se uvijek mogu smanjiti ili čak potpuno ukinuti.

KONZILIJUM LJEKARA - važan za započinjanje terapije, ali i tokom daljeg liječenja. Sastaje se svaka 3 mjeseca, dok se kontrole na Klinici za infektivne bolesti obavljaju svake 2 do 4 sedmice.

SAŠA: „Nakon 7 dana primam i drugu injekciju. Opet se javljaju temperatura i malaksalost koja traje narednih 7 dana. Za tih prvih 14 dana terapije smršao sam desetak kilograma. Dok su rasle nervoza i hiperaktivnost ponovo sam dobio podočnjake narkomana i poznati hod iscrpljenog čovjeka. U samom startu mi je bilo jasno da terapija ima jak psihički učinak. Radio sam 'Program 12 koraka' i terapiji sam pristupio sa priličnom dozom ozbiljnosti. Jedan od glavnih problema bile su rasijanost i nedostatak koncentracije. Sreća da sam bio u rehabilitacionom centru, inače bih napolju, vjerovatno na svoju ruku, počeo da uzimam benzodiazepine. Apetit sam gubio iz dana u dan i spavao sam sve manje. To se brzo odrazilo na moju krvnu sliku. Nalazi, koje sam vadio jednom sedmično, pokazali su da mi leukociti opadaju, pa mi je to stvaralo još veći psihički pritisak. Posmatrao sam kako kopnim, kako gubim interesovanje za sve, postajao sam jako neozbiljan i neodgovoran, agresivno bih reagovao na svačije ponašanje koje se ne bi poklapalo sa mojim poimanjem stvari. Primijetio sam da mnogo emotivnije reagujem nego inače. Sa druge strane, ono što mi je kao dugogodišnjem zavisniku prijal o je taj osjećaj ubrzanosti, nalik onom koji sam dobijao od spida. Takođe, dobro mi je "legao" osjećaj povećanje potrebe za seksom koju je nedvosmisleno pojačavala terapija, i to odmah po primanju injekcije. Svaki put kad bi se pred konzilijum okupljali ispred ambulantne infektivne klinike, nesvjesno bi se stvarala jedna mala grupa samopomoći

sastavljena od ljudi koji su tog dana ili primali terapiju ili čekali da je započnu. Ti razgovori su mi umnogome olakšavali proces liječenja i davali volju za nastavkom. Pratio bih i upoređivao svoje rezultate i nalaze sa rezultatima i nalazima drugih ljudi. Četiri sedmice nakon primanja prve injekcije, zbog jako loše slike i mentalnog stanja, smanjenja mi je količina interferona sa 180 na 130mg i toliko sam primao do kraja terapije. Dominantno stanje moje psihe je bila konstantna odsutnost. Najčešće bih na pola nečije priče izgubio nit i prestajao bih da slušam sagovornika. Ipak, dan po dan, stigao je i dan mog prvog PCR testiranja u toku terapije. Bio sam vrlo znatiželjan. Dobra stvar u vezi sa testom je ta što je bio negativan. Znam da mi je to za psihološke strane prijalo i da sam već u podsvjesti imao volju da nastavim i izguram terapiju do kraja. Međutim, zbog problema sa anksioznošću, sve češće bih dolazio na ideju da mi se uz terapiju uključe i tablete za smirenje. Znao sam da bi taj potez za mene istovremeno značio recidiv. Pošto se zavisnik u meni borio sa ovim oporavljenim dijelom mene, to mi je još više stvaralo nemir. Srećom, i ovaj put sam imao podršku ljudi koji su prošli kroz terapiju i koji su u oporavku, članova Udruženja NA čiji sam i sam član. Svi oni su prošli kroz terapijski proces i izdržali bez antidepresiva, pa sam kroz razgovore sa njima uspijevao da pobjeđujem psihičke krize i lomove. Danas znam - da sam tad' poklekao, opet bih se navukao na tablete."

DRAŽEN: „Pri kraju trećeg mjeseca trajanja terapije, osjetio sam da se dan pred primanje injekcije interferona osjećam loše kao da "kriziram". Naravno u blažoj formi, ali osjećam da organizam ili zavisnik u meni traži svoju dozu lijeka i to nestaje narednog dana kad primim injekciju. Mnogo mi je pomagalo i olakšavalo to što sam praktično od početka terapije paralelno išao na sastanke udruženja Anonimni narkomani (NA) i bio okružen ljudima koji su prolazili kroz isto što i ja. Razumijevanje i podrška koju smo pružali jedni drugima su bili od neprocjenjive vrijednosti za moje liječenje, kao i nalazi krvi koje sam radio na svakih 15 dana koji su pokazivali smanjenje transaminaza svaki put. Poslije nešto više od 5 mjeseci terapije urađen mi je PCR test i bio je negativan! Mislim da mi je to bio najsretniji dan u životu, dao mi je krila, mislio sam da sve mogu i da je cijeli svijet moj, ali ne zadugo... Moja psiha je govorila da sad, kad sam već negativan, ne moram više da primam i trpim terapiju, i bio sam blizu odluke da prekinem liječenje. Ali savjeti doktora i uvjerenja da je u neku ruku i očekivano da tako razmišljam, ali i da se terapija mora dovesti do kraja da bi bila uspješna, slomili su moju želju da idem linijom manjeg otpora i nastavio sam sa liječenjem."

POZITIVAN REZULTAT TESTA - rezultat testiranja uzorka krvi na prisustvo virusa hepatitisa C može biti: negativan (nereaktivan) i pozitivan (reaktivan). Negativan rezultat znači da nije pronađeno prisustvo virusa hepatitisa C u organizmu u tom trenutku, dok pozitivan rezultat znači da je ustanovljeno prisustvo. Pored ova dva rezultata rijetko se javljaju i: granični i tehnički neispravan rezultat testa. Oba ova rezultata se moraju ponoviti, a medicinsko osoblje treba da uzme novi uzorak krvi koja će se analizirati;

ALEN: „Prva injekcija - mali špric i mala igla. Nije me boljelo ništa, al' istu noć sam dobio temperaturu i osjetio malaksalost u grudima. Ovi simptomi su me i dalje pratili, kao i nemoć da se skoncentrišem na razgovor sa ljudima. Čuo bi' ih, al' ne bi' znao o čemu pričaju. Kući kad sam, nemam strpljenja ni koncentracije da pogledam neki film ili emisiju, a za sport nemam snage. Volio sam da igram stoni tenis, ali zamor mi ne da, hoće srce da iskoči koliko lupa. Bio sam u vezi sa curom i čas bi' osjećao da je volim, a čas bi mi njeno prisustvo bilo nemoguće za podnijeti... Imam i neke tačkice po mišićima na ruci od injekcija. KOEGUS tablete pijem svaki dan, a nekad ne mogu da se sjetim da li sam ih popio ili nijesam, oči me bole kao da imam tegove na njima, znojim se više nego uobičajeno i neprijatno mi je zbog toga. Često me uveče hvata svrab i češem se pretežno po stomaku i glavi. Apetita nemam i većina hrane koju jedem uopšte mi nema ukusa. Smršao sam 18 kg za 9 mjeseci, transaminaze padaju, a leukociti se mijenjaju iz sedmice u sedmicu - čas su dobri, čas nijesu. To me baca u očaj i nervozu, a sve me je strah da mi ne prekinu terapiju, jer ne znam bi' li imao snage da počnem iznova i izdržim još godinu dana. Zabrinjavaju me bol u jetri i zamor. Nekad me žiga i zaboli „iz čista mira“, nekad mi se po noći trzaju mišići kao u apstinencijalnoj krizi, a znaju da mi kvare i desni. Pošto je ljeto u toku, na suncu nijesam izlazio mnogo, jer me glava zaboli redovno. Prvi PCR test od kad primam terapiju budi sumnju... hoću li ja bit' te

sreće da izbacim virus kao neki momci koje poznajem? Sumnjam u sebe dok čekam... pomislim i na drogu, ali poštujem vrijeme od kad sam čist i vrijeme provedeno na terapiji. PCR test mi je pokazao da sam negativan i presrećan sam, ljudi oko mene mi čestitaju! Nije puno vremena prošlo od kad su mi se počele javljat' misli zašto i dalje da primam terapiju kad sam negativan..."

7. ŠTO AKO SAM OPET POZITIVAN?

Pored PCR testa koji se radi tokom primanja terapije, isti se ponavlja poslije posljednje injekcije interferona, a zatim poslije pola godine od posljednje injekcije. Ukoliko je terapijski proces bio uspješan ovi testovi će imati negativan rezultat. PCR test se radi i nakon godinu dana od posljednje doze terapije, te nakon 3, odnosno 5 godina. Ukoliko svi rezultati budu negativni, pacijent se proglašava zdravim.

Ipak, postoje slučajevi kada testovi tokom same terapije i po završetku iste budu negativni, a nakon pola godine pozitivni. Ukoliko se radi o istom genotipu, ovo znači da pacijent nije dobro odgovorio na terapiju, pa se po procjeni konzilijuma ljekara ona mijenja. Terapiju je moguće ponoviti i u slučajevima kada se pacijent inficira drugim genotipom virusa hepatitisa C.

DRAŽEN: „Druga polovina (6 mjeseci) terapijskog procesa protekla je u održavanju apstinencije i pridržavanju novostečenih obrazaca ponašanja. Promjene koje su mi u tom periodu najteže padale su glavobolja, pritisak u čeonom dijelu glave i na očima, te potpuna emocionalna rastrojenost. Smetali su mi dolazak ljetnjih mjeseci i vrućina, jer su svi dosad nabrojani simptomi bili još jači. Na suncu sam izlazio samo rano ujutru i naveče, uz stalno pojavljivanje osipa na koži na mjestima uboda injekcije (nadlaktica). Na laktovima mi se pojavljivala suva koža, ali ono što mi je davalo neki mir je to da sam uz učenje u disciplini i istraživanju u liječenju i pridržavanju režima terapije, a uz podršku grupe samopomoći zavisnika, negdje izgubio želju za drogiranjem. Nestajala je moja potreba za uzimanjem droge i građeni su čvrsti temelji za nov, stabilan i prije svega zdrav način života. Nakon posljednje primljenje injekcije i godinu dana provedenih na terapiji, brzo sam osjetio psihičko olakšanje što je to sve završeno, a nakon prolaska 3 mjeseca i fizički sam osjetio da lijek izlazi iz organizma. Organizam se vraćao u normalu, mogao sam da živim i funkcionišem kao zdrav čovjek. PCR nalaz urađen nakon poslednje primljene injekcije je bio negativan i sada, 4 godine nakon završene terapije i 6 godina od prestanka uzimanja droga, spremam se da uradim i posljednji PCR nalaz.“

ALEN: „Ipak, uporan sam. Imam još 2 mjeseca do kraja terapije i nastojim da je završim i dovedem do kraja, ispoštujem sebe i svoje zdravlje. Imam načina da pobijedim nervozu u sebi, oko sebe imam ljude koji su prošli tretman liječenja HCV i njihovu podršku, nisam gori ni bolji od nikog i želja za životom je ogromna.“

SAŠA: „U momentu dok ovo pišem prošlo je sedam mjeseci od te zadnje injekcije. I dalje imam malo osipa po koži, ali su ona ludila psihičke prirode u potpunosti nestala nakon nekih 3 mjeseca. Sada se spremam da uradim svoj treći PCR. Nakon samog završetka terapije radio sam drugi po redu PCR koji je također bio negativan, tako da se i sad nadam istom rezultatu. Vjerujem da će se u bliskoj budućnosti oformiti i grupe samopomoći i podrške za ljude koji ili imaju HCV ili su na terapiji i da će sve ovo lakše proći, jer ja veliku zahvalnost za svoj uspješan prolazak kroz terapiju dugujem upravo tom vidu psiho-socijalne pomoći i podrške.“

UDRUŽENJE NA - Udruženje anonimnih narkomana (Narcotics Anonymous) koje okuplja zavisnike, kako one koji su postigli apstinenciju, tako i one koji su u aktivnoj fazi zloupotrebe psihoaktivnih supstanci. Rad Udruženja se zasniva na Programu 12 koraka.

ALEN je završio sa terapijom. Ovih dana će dati krv za PCR analizu koja se radi po završetku terapije.

SAŠA je bio negativan na PCR testovima koji se rade po završetku terapije i poslije pola godine od posljednje doze terapije. Uskoro će dati krv za PCR analizu koja se radi godinu dana poslije posljednje doze terapije.

DRAŽEN je bio negativan na PCR testu koji se radi 5 godina poslije posljednje doze terapije. Proglašen je zdravim.

Grupe samopomoći zavisnika koji u sebi nose virus hepatitis C održavaju se u prostorijama Dnevnog centra za korisnike droga NVO Juventas, svakog ponedjeljka od 17.00h do 18.30h. Druženje počinje u 16.00h :)

VODIČ PRIREDILA: Tijana Žegura

LIČNI PEČAT VODIČU DALI: Saša, Alen i Dražen

KONSULTANT NA IZRADI VODIČA: Doc. dr Dragica Drašković Terzić, infektolog, hepatolog, Klinika za infektivne bolesti pri Kliničkom centru Crne Gore

VIŠE INFORMACIJA MOŽETE DOBITI KONTAKTIMA:

TEL:

020 624 608 Dnevni centar za korisnike droga

068 370 421 Dražen

067 350 364 Tijana

E- MAIL:

juventas@t-com.me

drazen@juventas.co.me

tijana@juventas.co.me

www.bolestizavisnosti.me